

Stempelavtrykket DENMARK REGISTERED

av Wilfred Wasenden

I referat fra møtet i Posthistorisk selskap, gjengitt i Budstikka nr. 4/2007, ble det reist spørsmål om noen kunne si noe om stempelavtrykket DENMARK REGISTERED som er å finne på et brev sendt fra Norge til England i februar 1870 (gjengitt nedenfor).

Fra samlingen til Knut Buskum, medlem av Norsk Posthistorisk selskap.

På bakgrunn av studier av den da gjeldende postkonvensjonen mellom Norge og Storbritannia, en del rundskriv med utfyllende bestemmelser, og ikke minst det engelske regelverket for merking av inngående rekommanderte forsendelser kan følgende sies om dette stempelet.

I 1850 ble det inngått Post-Convention mellom Hans Majestæt Kongen av Sverige og Norge og Hendes Majestæt Dronningen af det Forenede Kongerige Storbritannien og Ireland på den andre siden. Avtalen ble undertegnet i London 24. august 1850 og ratifisert 22. november samme år.

I konvensjonens del B Artikkel XXIV, omhandlende Norge, kan vi lese følgende:

Da der for Tiden ikke er nogen direkte Postfartøi-Communication mellem Norges og det forende Kongeriges Havne, er man kommen overens om at det britiske Postvæsen skal benytte den Ret at udvexle lukkede Postsækker mellem det norske og det britiske Postvæsen i Transit gjennom Danmark og Sverige, paa de i nærværende Conventions Artikkel XXXII fastsatte betingelser.

I en annen artikkel blir det nevnt at det også kan åpnes for at posten kunne gå via Sverige, eller via Danmark over land via Tyskland og Belgia (Ostende) når forholdene tillot det. Portotakstene som er gjengitt i selve konvensjonen, som forutsatte fremsending i lukkede sekker, ble satt ut av kraft fra 1. desember 1853 og fikk følgelig ingen betydning for brev sendt i frimerketiden (Rs. fra 29/9-1853). Takstene som gjaldt for fremsending av brev over Hamburg og Ostende eller Calais måtte brukes. Til tross for at den normale fremsendingsruta etter dette var via Tyskland, opphørte ikke ordningen med å utveksle post i lukkede sekker helt, og i rundskriv av 26. oktober 1865 blir portoen for brev sendt i lukkede postsekker mellom Danmark og England redusert. Seinere utover på 1860-tallet fulgte flere portoreduksjoner, og ved rundskrive av 22. juni 1869 blir det opplyst at portoen skulle være 16 sk sp. for brev sendt via Tyskland og 14 sk. sp. for brev sendt via Danmark i lukket sekk. Det aktuelle rekommanderte brevet der det omtalte stemplet forekommer er frankert med 17 skilling som dekker brevporto for fremsending i lukket postsekk (14 sk) og den engelske andelen av rekommandasjonsgebyret med 3 sk. Før 1872 ble det norske rekommandasjonsgebyret (4 sk) gjort opp i kontanter og tilfalt postmesteren.

Så til stempleavtrykket.

Brev som ble fremsendt i lukkede sekker er av naturlige grunner ikke forsynt med noen transittstempler. Etter regelverket skulle brevene imidlertid stemples både ved avsendelsen og ved ankomsten. Spesielt viktig var det at merkingen ble utført korrekt når det gjaldt rekommanderte sendinger. I England ble det innført et system der en, mot en spesiell avgift, kunne forsikre seg at brevet ble trygt transportert tidlig på 1840-tallet, jfr. et GPO (General Post Office) notat fra 6. januar 1841. I Norge antas det at rekommandasjonsordningen ble fast innført i 1816, selv om det finnes eksempler på at det ble håndtert brev som er merket *Rekommanderes* tidligere.

Rekommanderte brev måtte alltid både merkes forsvarlig og oppføres separat på kartene før de ble ekspedert. Etter regelverkene som gjaldt både i Norge og England på 1870-tallet skulle alle rekommanderte brev også stemples ved ankomst. Dette ble gjort for med sikkerhet å kunne fastslå "reiseruta" om et brev skulle bli meddelt bortkommet, og assuransen ev. bli krevd utbetalt. For merking av rekommanderte forsendelser vises til boken *Rekommanderte norske postforsendelser gjennom 200 år*.

I England ble, i lang tid all rekommandert post kanalisert via London, og det ble utformet en rekke poststempler for å stadfeste ankomst av rekommanderte forsendelser. De første var uten datoangivelser og hadde bare ordet REGISTERED kombinert med en krone. Etter hvert dukker det opp flere stempeltyper der også ankomstdato og navnet på landet der brevet kom fra er med i avtrykket. I boken til Alcock og Holland, *British Postmarks A Short History and Guide*, kan vi lese at det fra 1860 tallet ble tatt i bruk stempler med landenavn:

"Later came oval and single-circle dated varieties, also with the name of various countries." (s. 150)

Når det gjelder rekommanderte forsendelser som kom i lukkede sekker til England fra Danmark, kjenner vi flere stempeltyper – alle med angivelse av at det er post som har ankommet fra Danmark. Et slik stempelavtrykk er påført brevet som er gjengitt ovenfor. Et annet godt eksempel på denne stempeltypen finner vi illustrert i Snarvold's bok (1990) på side 131. Det samme brevet er også avbildet i Moldenhauers auksjonskatalog nr. 66/2007 på side 52.

Uavhengig av stempeltypen (designet) som ble benyttet til å markere "den rekommanderte sekkeposten" som kom via Danmark, vil jeg betegne disse som nokså uvanlige. Først og fremst av den grunn at rekommanderte forsendelser er langt mer uvanlig enn alminnelige brev til England, og spesielt av den grunn at bare en liten del av brevposten mellom Norge og England gikk i lukket sekk.

Kildehenvisninger:

R.C. Alcock and F.C. Holland (1971). *British Postmarks. A Short History and Guide*.
R.C. Alcock, Limited, London

F.C. Moldenhauer AS (2007). *Frimerkeauksjon nr. 66. avdeling Pieter Ahl International Grand Prix Collection*.
Frimerkhuset AS – Bergen

H. Snarvold (1990). *Norwegian Letters to Foreign Destinations 1855-1875*.
Eget forlag, Gøteborg

W. Wasenden (2006). *Rekommanderte norske postforsendelser gjennom 200 år*.
Ped-Tjenester AS, Postboks 270, 1377 Billingstad

Postkonvensjonen mellom Norge og England fra 1850 samt diverse rundskriv referert til i teksten.